

Huumausaineen käyttörikos

Päivitetty 11.10.2012

Huumausaineen käyttörikos on lievin rikoslain tuntema huumausainerikos. Huumausaineen käyttörikoksesta on kysymys, jos henkilö käyttää tai pitää omaa käyttöönsä varten hallussaan taikka yrittää hankkia vähäisen määrän huumausainetta. Huumausaineen maahantuonti ja viljeleminen ovat huumausainerikoksia, vaikka niiden kohteena olisi vähäinen huumemäärä tai ne liittyisivät henkilön omaan käyttöön. Myös huumeiden levittäminen, kuten tarjoaminen ilmaiseksi kaverille, on aina huumausainerikos.

Huumausaineen käyttörikos on mahdollista käsitellä käräjäoikeuden ulkopuolisessa rangaistusmääräysmenettelyssä. Poliisi kirjoittaa tavallisesti huumausaineen käyttörikokseen syyllistyneelle henkilölle sakon, jonka syyttäjä vahvistaa. Käyttörikoksesta voidaan tuomita sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta. Rangaistusmääräysmenettelyssä vahvistettuja sakkoja ei enää 1.10.2008 voimaan tulleen uudistuksen jälkeen muunneta vankeudeksi, jos henkilö ei pysty suoriutumaan niiden maksamisesta.

Poliisi on usein kuulusteluissa kiinnostunut siitä, mitä huumeita henkilön hallusta löytyy, kuinka kauan hän on käyttänyt huumeita ja miten hän on hankkinut ne. Poliisilla on oikeus ottaa henkilö kiinni ja tehdä hänen kotiinsa kotietsintä käyttörikosepäilyn takia.

Huumausaineen käyttörikosuudistus tuli voimaan syksyllä 2001. Lakia säädettäessä korostettiin, että uudistuksesta ei pitäisi tulla sakotusautomaattia, vaan seuraamusharkinnassa pitäisi jättää tilaa rangaistukselle vaihtoehtoisille seuraamuksille. Erityistä huomiota kiinnitettiin kahteen erityisryhmään. Alaikäiset pitäisi sakottamisen sijasta puhutella ja hoidon tarpeessa olevat käyttäjät pitäisi ohjata hoitoon. Oikeudellisesti tämä tarkoittaa sitä, että syyttäjä voi tehdä näitä ryhmiä koskien päätöksen jättää syyte nostamatta.

Nuoret puhutellaan

Poliisi ei yleensä kirjoita alaikäisille sakkoa, vaan heitä varten on kehitetty erityinen puhuttelumenettely. Valtakunnansyyttäjä on kannustanut syyttäjiä järjestämään huumeiden käytöstä ensi kertaa kiinni jääneille 15–18-vuotiaille nuorille puhuttelutilaisuuden, jonne kutsutaan paitsi nuori, myös hänen huoltajansa, sosiaaliviranomaisen edustaja ja poliisi. Puhuttelutilaisuudessa nuorelle pitäisi kertoa mahdollisimman monipuolisesti huumeiden käyttämisen rikollisesta luonteesta ja moitittavuudesta sekä selvittää, mikä on nuoren elämäntilanne ja millaiset jatkotoimenpiteet sopivat hänelle parhaiten. Tilaisuuden päätteeksi syyttäjä voi tehdä päätöksen syyttämättä jättämisestä. Jos nuori ei saavu paikalle tai tilaisuudessa ilmenee muulla tavalla, että syyttämättä jättäminen ei ole tarkoituksenmukaista, siitä voidaan luopua. Tällöin nuori voi saada sakkorangaistuksen.

Humeriippuvuudesta ei pitäisi sakottaa

Poliisin kohdatessa huumeiden käyttäjien sen tehtävänä on selvittää heidän halukkuutensa hakeutua hoidettavaksi. Hoitoon hakeutuva tai hakeutunut käyttäjä voi onnistua välttämään hänelle muutoin käyttörikoksesta määrättävän sakon. Valtakunnansyyttäjä on kannustanut syyttäjiä tekemään syyttämättä jättämisiä hoitoon hakeutuneista käyttäjistä. Ohjeissa myös todetaan, että humeriippuvuudesta vapautuminen voi olla vaikeaa ja se voi vaatia useita sisällöltään erilaisia hoitajaksoja. Tästä syystä sama henkilö on mahdollista jättää syyttämättä hoidon takia useamman kerran. Hoitoonhakeutuminen osoitetaan kirjallisella todistuksella, josta käy ilmi, että huumeiden käyttäjä on hakeutunut hoitopaikkaan tai hän on muulla tavoin varannut sieltä paikan tai vastaanottoajan.

Poliisikin voi luopua toimenpiteistä

Sisäasiainministeriön ohjeiden mukaan poliisi voi luopua toimenpiteistä, jos huumeiden käyttö tai vähäisen määrän hallussapito on tapahtunut yksityisellä paikalla ilman ulkopuolisille aiheutunutta häiriötä. Vastaavalla tavalla voidaan toimia tavatessa henkilö julkiselta paikalta, jossa hän on ainoastaan pitänyt kerta-annoksen verran huumausainetta hallussaan. Kyse ei kuitenkaan saa olla rikoslaissa tarkoitettulla tavalla erittäin vaarallisesta huumausaineesta, kuten heroiinista. Ohjeiden mukaan esteen voi muodostaa myös se, jos henkilö on syyllistynyt muihin rikoksiin. Poliisin antama huomautus kirjataan muistiin poliisin rekistereihin, jotta sama henkilö ei toistuvasti selviäisi pelkällä huomautuksella.

Käytännössä käyttörikoksesta seuraa sakkoa

Huumausaineen käyttörikoksesta seuraa käytännössä tavallisesti lievä sakkorangaistus. Poliisi tekee hyvin harvoin päätöksiä toimenpiteistä luopumisesta. Syyttämättä jättämissä tehdään jonkin verran, mutta ne muodostuvat pitkälti alaikäisistä käyttörikokseen syyllistyneistä henkilöistä. Toisinaan syyttämättä jättämisen taustalta voi löytyä prosessiekonomiset syyt, esimerkiksi kun henkilö on jo saanut muista rikoksista tuntuvan rangaistuksen. Syyttämättä jättäminen hoitoon hakeutuneista on harvinaista. Hoitoonohjausta olisikin syytä tehostaa.

Heini Kainulainen

tutkija, dosentti, Oikeuspoliittinen tutkimuslaitos

Alkuperäinen julkaisu 19.1.2005

link

Lähteet ▶

Lähde verkko-osoite: <https://paihdelinkki.fi/fi/tietopankki/tietoiskut/paihteet-ja-yhteiskunta/huumausaineen-kayttorikos>